

Posudek na diplomovou práci kolegy Bc. Zdeňka Havránka: Srovnání filosofie a etiky u Augustina a Tomáše Akvinského

Diplomová práce kolegy Bc. Zdeňka Havránka navazuje na téma práce bakalářské a svědčí tak o trvalosti filosofického zájmu jejího autora. To je určitě pozitivní vlastnost, kterou je nutno podtrhnout. Cíl práce je jasný, autor se zabývá kategoriemi obou autorů, tj. Augustina i Tomáše Akvinského. Rešerše v úvodní části je v pořádku. Aby ontologické, gnozeologické a etické kategorie obou filosofů byly založeny dobově, autor uvádí čtenáře vždy popisem historického rámce pro životy obou myslitelů. Charakterizuje dobu Augustinovu i Tomáše Akvinského, uvádí kontexty, v nichž se jejich filosofická reflexe rodila a byla ovlivňována. Bůh je základem pro autorovu analýzu a filosofickou reflexi, vykládá Boha, ve shodě s Tomášem Akvinským i Augustinem negativně a velmi citlivě zpravuje čtenáře o vlivech platónských i aristotelovských, které se uplatnily u obou myslitelů (Tomáš Akvinský – Aristoteles, Augustin – Platón). Vyzvedává obě tradice, vidí je v konkluzi s kontradikcí i s jednotou a předjímá tak vývoj evropské filosofie na pozadí těchto dvou základních intencí. Negativní teologie se tak představuje jako způsob, kterak smířit filosofii s dogmaty. Autor precizuje základní východiska Augustinova v platónském pojetí a východisko Tomáše Akvinského v aristotelovském pojetí. Všimá si úlohy kauzality v tomášovském rozvrhu a úlohy světla v augustinovském rozvrhu Boží přirozenosti, čímž opět podtrhuje evropské prameny otázek, které se zde rodí po celou dobu.

Autor velmi dobře pochopil pojetí Augustinova Boha, jenž není ničím jiným než ryzí láskou, kdežto u Akvinského je první a nejvyšší, svrchovanou příčinou, počátkem pohybu, zkrátka aristotelovské pojetí prvního hybatele. Spravedlnost se stává problémem, protože milosrdenství „je“ více. Bytí je Bohem samým v tomášovském pohledu (jsem, který jsem), je aktivním pramenem všech věcí, jejich esencí i existencí, zatímco u Augustina je bytí láskou, tryskající z přeplněnosti plotínovského Jedna, jímž Bůh vlastně jest. Autor si vybírá citace, které dokumentují jeho intenci, snaží se poukázat na rozdíly a jednotu obou velkých filosofů středověké doby. Je třeba říci, že tento výběr není nahodilý, ale je výsledkem pečlivého výběru, je výsledkem poctivého hledání. Kolega Havránek velmi správně poukazuje na to, že vztah duše a těla není úplně totéž, co představuje vztah formy a látky u Aristotela.

U Akvinského jde o vztah formy k subjektu. Srovnává pojetí duše u Akvinského a Augustina, akcentuje úlohu kauzality u Akvinského a úlohu obdarování u Augustina. Tento rozdíl je důležitý především pro další vývoj teologického myšlení v oblasti Evropy. V oblasti noetické autor si všimá opět role příčinnosti u Akvinského a úlohy nazírání – vzhledu u Augustina. V otázkách pravdy se autor předložené diplomové práce spíše kloní k tomu, co skrz Aristotela je platónské v tomášovském výkladu, ale pozoruhodným způsobem si uvědomuje, že pravda jako vlastnost věci, je patrná u jednoho z velmi důležitých pramenů Akvinského filosofie, a to je Avicenna. Tato část by si zasluhovala hlubší ponor do filosofie Tomáše Akvinského, protože *addaequatio rei et intellectus* zahrála v evropské gnozeologii naprosto rozhodující roli právě v novověku prostřednictvím Descartesa a dalších.

Kolega Havránek hledá shody a rozdíly mezi oběma teologickými a filosofickými velikány v oblasti ontologické, gnozeologické a etické. Analyzuje fenomény vůle, lásky, dobra, zla, blaženosti aj. Shledává rozdíly především v ontologických a gnozeologických předpokladech obou filosofů a teologů. Akvinský je aristotelik, Augustin je platonik. To především znamená, že Akvinský dává přednost rozumu a Augustin vůli. Tento předpoklad se ukazuje ve všech

rozborech jako základní a je dobré, že autor si je toho od počátku vědom a také touto cestou vede svá tvrzení, která mají osvětlit diskrepance a kongruence. Je třeba otevřeně říci, že autor má základní díla obou autorů velmi dobře prostudována, vybírá pečlivě citace, jež mají podpořit jeho teze a závěry. V žádném případě nejde o nahodilost, jak by se mohlo na první pohled zdát. Diplomová práce tohoto charakteru je velmi potřebná na teologické fakultě, protože rozdíl mezi rozvrhy těchto dvou velikánů je naprosto základní pro rozdíl mezi katolicismem a protestantismem. Navrhuji hodnotit práci takto: **výborně až chvalitebně**, ať rozhodne kvalita obhajovací řeči autora předložené práce.

Je třeba říci, že jsem našla několik hrubých chyb v textu, jisté intence by bylo nutno ještě vyhloubit a nechat sedimentovat v mysli autora, aby se nám ukázaly všechny důležité fenomény, které jsou podstatné i pro náš dnešní život a myšlení.

V Praze dne 22. 7. 2011

Prof. PhDr. Anna Hogenová, CSc.